

mint annak az úszónak lelki állapota, akinek lehetőségei egy kád (indigó)vízre korlátozódnak. Baglyas Erika kiaknázza az indigó mint kulturális és történeti vonatkozásokkal telített szín és mint sokszorosító eszköz lehetőségeit, amivel behálózza, mintegy átítatja a kiállítást, amely így maga is melankolikus társadalomfilozófiává lett.

Tatai Erzsébet

Jegyzetek

1 *Kompenzáció*. 2014, kovácsoltvas, acélsodrony, fa, 274 x 60 x 60 cm. Ez a motívum „használat közben” jelenik meg *Adjátok vissza a jelenemet* című feketealapú képen. Ezen az az abszurd jelenet látható, amint egy bolygó-emblémán álló ember ezt a bolygót zászlásójával kisajátítja – megműveli és megjelöli. A cím – talán a képen cselekvő szavai – az abszurditás humorát visszafogja, és fájdalmassá, marcangolóvá válik a tárgyban foglalt ellentmondás. A művész egyik ki nem állított ceruzarajzának címe (amely a nagy tárgy tervének lát-szik) *Kompromisszum*. A csaknem azonos témájú művek háromféle címe a művész mérlegelését és a tárgyak poliszemiáját egyaránt jelzi. • 2 „Never again. Soha többé. Soha többé nem teszek olyat, amit már megtettem. Soha többé nem ismétlem magam. Ismétlem: soha többé. Soha többé nem emlékszem olyan dolgokra, amiket már megtettem. Soha többé nem felejttem el azokat a dolgokat, amiket már megtettem. Minden csak egyszer van. Minden most van. Ebben a pillanatban történik minden. Minden tettem újrakezdés. Minden tettem ismétlés. Minden tettem emlékezés” – hangzott el a megnyitón. (Pallag Zoltán: Most már mindig boldognak kell lenni. Baglyas Erika Indigó kedv / Indigo Mood című kiállítása elé. *Műút*, 2014. május. <http://www.muut.hu/?p=7179> – utolsó letöltés: 2014. június 20.) • 3 Acélkesztyű, indigó, fa, 27 x 6 x 22,8 cm. • 4 Indigó, papír, 29 x 21 cm. • 5 A kiállítás sajtóanyaga: <http://www.viltin.hu/archivum/indigokedvbaglyaserika?actual=1> (utolsó letöltés: 2014. június 20.); Német Dániel: Emberszerű bá-bok társas magánya. *Magyar Hírlap*. 2014. május 20. <http://www.magyarhirlap.hu/emberszerubabok-tarsas-maganya> (utolsó letöltés: 2014. június 20.); Pál Gábor – Somogyi Zsófia: Indigó kedv. *Műértő* 2014. június 5. A nem nélküliséget egyedül Pallag Zoltán (uo.) nem említi. • 6 Idézi Német Dániel uo. • 7 Ahogy ezt a fent hivatkozottak fontosnak tartják megjegyezni (és hosszabban-rövidebben ennél elidőzni), ám a kapcsolatot nem mutatják ki a képek és az „amerikai történet” között.

Vallásos dalok

Liszt: Le Crucifix; Sancta Caecilia; Dvořák: Biblické písně, op. 99 (Rajk Judit – ének, Wilhelm András – zongora)

A dal a zenetörténet világi műfaja, mindenekelőtt lírai megnyilvánulás. Témája lehet pusztán nyíló rózsa, csermely vizében úszó pisztráng, vagy éppen egy apa, aki lován vágat az éjszakában, karjában nagybeteg gyermekével. De leggyakrabban mégis a szerelem a dalok tárgya. Senkinek nincs birtokában erről pontos kimutató, mégis biztonsággal állítható, hogy a zenetörténet legtöbb dala ez utóbbiról szól. Hit, imádság, vallásos gondolatok tehát a dal műfajától idegenek? Egyáltalán nem. Csak éppen, ha megjelennek, akkor már többnyire nem dalnak

nevezik a vokális darabot, hanem éneknek. Persze mindkét oldalon akad kivétel: vannak énekek, amelyek világi közegbe valók, és vannak dalok, amelyeknek gondolatvilága és szövege vallásos. Brahms a maga négy kései bibliai szövegzenésítését *Vier ernste Gesängének*, *Négy komoly éneknek* (op. 121 –1896) nevezi, jelezve ezzel a mű vallásos jellegét – de azért ez mégiscsak koncertzene, világi helyszíneken szokás előadni, és nem is templomi hangszer (orgona vagy harmónium) kíséri, hanem zongora. A jelen cikk tárgyát képező hanglemezen pedig olyan dalok hallhatók, amelyeknek szövege vallásos, ám a művek mégis dalok, nem énekek.

Szép és hasznos tevékenység, ha egy felsőfokú tanintézmény lemezt ad ki – és ez manapság egyre gyakrabban megtörténik. A hanglemez funkciója amúgy is változóban van: lassan megszűnik jól eladható és hasznot termelő árucikk lenni, inkább olyan nonprofit vállalkozással alakul át, amelynek célja, hogy egy művész vagy egy intézmény hangfelvétel formájában átnyújthassa névjegyét az iránta érdeklődőknek. Referencia. A közelmúltban hallgattam egy rendkívüli kvalitású lemezt e kategóriában: a csellisták Mekkája, a németországi Kronberg Akadémia adta ki, s a korongon az akadémia világklasszis ifjú tanára, Várdai István játszik variációs műfajú darabokat. Névjegy: az akadémia és a művész közös névjegyé. Ez vagyok én – mondja a művész; ilyen tanáraink vannak – mondja büszkén az akadémia. Most egy másik akadémiai kiadású lemezre hívtá fel a figyelmemet a szerkesztő. A Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem Doktori Iskolája adott ki egy CD-t a felújított Zeneakadémia tavaly őszi újbóli megnyitása tiszteletére. Itt is jelen van az „ilyen tanáraink vannak”

büszkesége, hiszen a lemezen Rajk Judit, az Egyházzenei Tan-szék tanára énekel, s aki zongorán kísér, szintén a Zeneakadémia oktatója, Wilhelm András.

Liszt- és Dvořák-műveket tartalmaz a kereskedelmi forgalomba nem került kiadvány. Kimondatlanul is a „vallásos dal” ritka kategóriájába tartoznak ezek a kompozíciók. Lisztől – a Zeneakadémia névadójától – a lemez elején négy dalt hallunk, a Victor Hugo versét megzenésítő, francia szövegű *Le Crucifix I–II–III*-at és a latin szövegű *Sancta Caeciliát*, majd a lemez nagyobb részében, tíz tételen át Dvořákok. A *Biblické písně* (*Bibliai dalok*, op. 99) darabjai kivétel nélkül a *Zsoltárok könyve* részleteit zenésítik meg, cseh nyelven. Érdekes és figyelemre méltó, hogy a Liszt- és Dvořák-dalok keletkezését csupán egy évtized választja el egymástól. 1884-ben jelenik meg a *Le Crucifix*, 1885-ben keletkezik a *Sancta Caecilia*, és 1894-ben komponálja Dvořák a maga sorozatát. Nagyjából egy kor termése – és két teljesen különböző világ.

Milyen zenei magatartást generálnak Lisztnél, s milyent Dvořáknál a vallásos tartalmú versek, illetve a zsolnárszövegek? Liszt esetében előjáróban meg kell említenünk, hogy az ő életművében nem ritkaság a vallásos tartalom világi műfajokban való megjelenése: szentekről szóló zongoradarabok (*Paolai Szent Ferenc a hullámokon*; *Assisi Szent Ferenc a madaraknak prédikál*; *Sancta Dorothea*) éppúgy előfordulnak nála, mint egyéb vallásos témájú zongoraművek (a *Szozializmo a Zarándokévek II.* vagy az *Angélus a Zarándokévek III.* kötetében). Sőt az is megesik, hogy egy látszólag nagyon is érzéki, világi, elegáns hangulatfestő darab (*A Villa d'Este szökőkútjai – Zarándokévek, III. kötet*) bibliai mottót kap (Liszt János

